

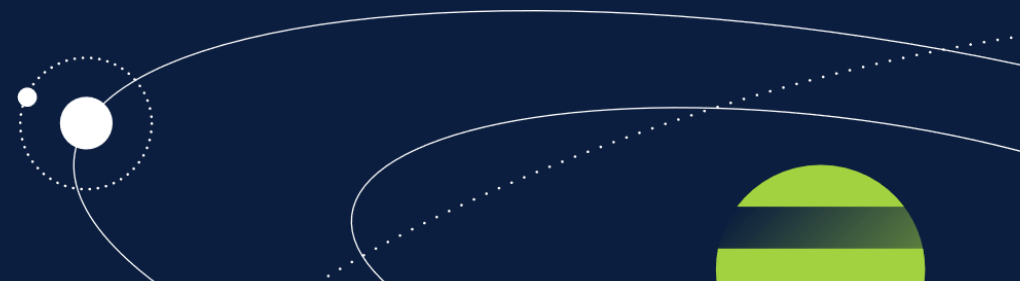

Viešųjų pirkimų savaitinis naujienlaiškis

2023 m. rugsėjo 24 d. – spalio 1 d.
38-39 metų savaitė

Turinys

1. Savaitės komentaras
2. Teisėkūra
3. Institucijų aktualijos
4. Teismų praktika

Savaitės komentaras

Mielieji,

38-39 metų savaitę pagaliau turime teisėkūros iniciatyvą: Seimo ateities komitetas siūlo keisti VPĮ tikslu efektyvinti ir skaidrinti viešųjų pirkimų procesą mokslinių tyrimų, technologinės ir eksperimentinės plėtros (MTEP) srityje.

MTEP sritis, įskaitant ir reikalingus atlikti pirkimus, be abejo, nusipelno daugiau efektyvumo ir jeigu tą galima pasiekti neaukojant viešųjų pirkimų principų – puiku. Tačiau, ar pasirinktos priemonės užtikrina įstatymo deklaruojamą skaidrumą – klausimas diskusijai.

Įdomus pasirodė ir vienas Apeliacinio teismo sprendimas byloje dėl neįprastai mažos kainos (NMK). Apeliacinio teismo pateikti išaiškinimai nenustebino – tiekėjas turi realiai, o ne formaliai pagrįsti NMK. Čia įdomus pats faktas, kad Apeliacinio teismo sprendimo priėmimo metu viešojo pirkimo sutartis jau buvo sudaryta ir buvo telikę pusę jos termino.

Tačiau ši aplinkybė nesuminkštino griežto kolegijos požiūrio ir ši, pripažinusi, kad PO neįsitikino NMK pagrįstumu (nors sutarties vykdymo aplinkybės rodė, kad tokia kaina tiekėjai buvo ekonomiškai racionaliai), sutrumpino sutarties terminą ir skyrė baudą PO.

Šarūnas Neniškis

„Ellex Valiunas“ asocijuotasis partneris,
Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktika

[Kontaktai](#)

TEISĖKŪRA

1. Viešųjų pirkimų įstatymo (VPĮ) 25, 71 ir 86 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas

Lietuvos Respublikos Seimo Ateities komitetas 2023-09-19 įregistravo VPĮ pakeitimo įstatymo projektą, kurio tikslas – užtikrinti efektyvų ir skaidrų viešųjų pirkimų procesą mokslinių tyrimų, technologinės ir eksperimentinės plėtros srityje.

Įstatymo pakeitimo projekto autoriai nurodo, kad dėl mokslinio neapibrėžtumo neretai nėra galimybės iš anksto suplanuoti pirkimų ir jiems pasiruošti, todėl, siekiant neprarasti konkurencinio pranašumo pasaulinio masto tyrimų srityje bei išvengti prastovų, atsiranda ypatinga pirkimų vykdymo skuba. Dėl šios priežasties mokslinių tyrimų pirkimams yra būtini tam tikri palengvinimai. Konkrečiai, įstatymo pakeitimo projektu siūloma:

- Atliekant supaprastintus pirkimus atsisakyti pažymų, patvirtinančių tiekėjų pašalinimo pagrindų nebuvimą, apsiribojant tik Europos bendrųjų viešųjų pirkimų dokumentu, o pažymų reikalauti tik PO esant abejonėms dėl jų patikimumo.
- Tikslinti pirkimų neskelbiamų derybų būdu atvejus, numatant, kad supaprastintų pirkimų atvejais neskelbiamų derybų būdu taip pat gali būti perkamos prekės, gaminamos ir (ar) naudojamos tik mokslinių tyrimų, eksperimentų, studijų ar eksperimentinės plėtros tikslais.
- Didinti moksliniams tyrimams ar eksperimentinei plėtrai skirtų prekių ir paslaugų, kurias perkant sutartis gali būti sudaroma žodžiu, vertę nuo 5 000 Eur be PVM iki 15 000 Eur be PVM.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS

1. **VPT:** [kviečia](#) skaityti 8-ąjį žaliųjų pirkimų [naujienlaiškį](#). Naujienlaiškyje VPT dalijasi naudinga informacija apie pirkimo dokumentų rengimą: Aplinkos ministerijos rekomendacijas dėl minimalių aplinkos apsaugos kriterijų nustatymo pirkimo dokumentuose ir rekomenduojamus aplinkosauginius kriterijus įsigyjant medicinos įrangą, prekes ir paslaugas bei reprezentacines dovanas, atributiką, kanceliarines prekes.

TEISMŲ PRAKTIKA

1. Lietuvos apeliacinis teismas: tiekėjų teisė susipažinti su viešojo pirkimo komisijos posėdžių protokolais (UAB „Laukesta“ v Kauno miesto savivaldybės administracija, 2023-09-21)

Atsakovė PO vykdė viešąjį maisto produktų pirkimą, kuriam pasibaigus buvo numatyta sudaryti preliminarią sutartį su trimis pirkimą laimėjusiais tiekėjais. Ieškovė pateikė pasiūlymą pirkime. PO nustatė pasiūlymų eilę, kurioje ieškovės pasiūlymas pripažintas antros vietos laimėtoju. Ieškovė PO pateikė dvi pretenzijas:

Pirmąją pretenzija ieškovė ginčijo PO sprendimą dėl pasiūlymų eilės sudarymo, kadangi, jos nuomone, pirmos vietos tiekėjo pasiūlymas neatitiko pirkimo sąlygų dėl tiekėjo įsiskolinimo SODRA. PO šią pretenziją atmetė.

Antrąją pretenzija ieškovė reikalavo PO leisti susipažinti su visos apimties pirkimo laimėtojo pasiūlymu (įskaitant su pasiūlymo paaiškinimais (patikslinimais), visu susirašinėjimu tarp PO ir tiekėjos dėl pretenzijoje minėtų paaiškinimų ir pagrindimų, viešojo pirkimo komisijos posėdžių protokolų nuorašais). PO pretenziją atmetė motyvuodama, kad nurodyti dokumentai į viešojo pirkimo pasiūlymo sąvoką nepatenka.

Apeliacinis teismas sprendė dėl tiekėjo teisės susipažinti su viešojo pirkimo komisijos posėdžių protokolais.

Pirma, Apeliacinis teismas pabrėžė pagrindinę taisyklę, kad VPĮ nenumato tiekėjų teisės susipažinti su viešojo pirkimo komisijos posėdžių protokolais. Pagal viešųjų pirkimų reguliavimą susipažinti su visa su pirkimais susijusia informacija (taigi, ir su viešųjų pirkimų komisijos posėdžių protokolais) gali tik komisijos nariai, komisijos posėdžiuose dalyvaujantys stebėtojai ir PO pakviesti ekspertai, Viešųjų pirkimų tarnybos atstovai, PO vadovas, jo įgalioti asmenys, kiti asmenys ir institucijos, turinčios tokią teisę pagal Lietuvos įstatymus.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas atkreipė dėmesį į kasacinio teismo išaiškinimą, kad tam tikrais atvejais viešojo pirkimo komisijos sprendimų motyvai ir pagrindai gali būti reikšmingi tiekėjams, nes šie jiems leidžia suprasti PO veiksmų galimo (ne)teisėtumo bei jų interesų užtikrinimo ar pažeidimo pobūdį ir apimtį, todėl suponuoja tiekėjų galimybę tinkamai ir veiksmingai ginti savo pažeistas teises.

Vis dėlto, Teismo vertinimu, nagrinėjamu atveju ieškovei buvo pateikta pakankama informacija, kad ji galėtų suprasti PO veiksmų galimo (ne)teisėtumo, jos interesų užtikrinimo ar pažeidimo pobūdį dėl pirkimą laimėjusio pasiūlymo vertinimo. T. y. PO ieškovei pateikė **(i)** pirkimo laimėtojos pasiūlymą, **(ii)** informaciją apie dienas, kai buvo tikrinamas socialinio draudimo įmokų skolų buvimas; **(iii)** duomenys apie pirkimo laimėtojo pateiktą pašalinimo pagrindų nebuvimą patvirtinantį dokumentą.

Teismo vertinimu ieškovė, veikdama kaip atidus ir rūpestingas pirkimo dalyvis, siekdama realiai apginti savo galbūt pažeistas teises, turėjo teisę galimai netinkamo pirkimo laimėtojos pasiūlymo vertinimo pateikti ieškinį teismui, tačiau to nepadarė ir vietoje to iškėlė naują ginčą dėl informacijos pateikimo. Apeliacinis teismas tokį ieškovės elgesį vertino kaip yra netinkamą ir be pakankamo pagrindo prailginančio pirkimo procedūras, iš esmės nesprenžiančio ginčo dėl galbūt netinkamo pirkimo laimėtojos pasiūlymo vertinimo.

Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, Apeliacinis teismas nesutiko su pirmosios instancijos teismo sprendime padaryta išvada, kad PO turėjo ieškovei pateikti susipažinti su pirkimo komisijos posėdžių protokolais.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

2. Lietuvos apeliacinis teismas: neįprastai mažos kainos pagrindimas (UAB „Stiliaus namai“ v Ignalinos rajono savivaldybės administracija, 2023-09-26)

Atsakovė PO apklausos būdu vykdė mažos vertės pirkimą palaikų pervežimo ir laikymo paslaugoms įsigyti, kuriame dalyvavo ir ieškovė. Sudarius pasiūlymų eilę, pirkimą laimėjo trečiasis asmuo. Ieškovė ginčijo PO sprendimą kvestionuodama pirkimą laimėjusio tiekėjo pasiūlymą neįprastai mažos kainos aspektu.

Pirma, Teismas vertino pirkimo laimėtojo pasiūlymo neįprastai mažos kainos pagrindimo pakankamumą. PO nustačiusi, jog trečiojo asmens pasiūlyme nurodyta kaina yra 30% mažesnė už visų tiekėjų, kurių pasiūlymai neatmesti dėl kitų priežasčių, pasiūlytų kainų aritmetinį vidurkį, kreipėsi į trečiąjį asmenį, prašydama pagrįsti neįprastai mažą kainą nurodant, be kita ko, pasiūlymo kainos išskaidymą, kuriame matytųsi kainos dalys ir išskaidytos kainos pagrindimas. Be to, PO prašė pateikti įrodymus apie išskirtinai palankias sąlygas suteikti paslaugas, taip pat sąlygas, leidžiančias sumažinti pasiūlymo kainą.

Teismas sprendė, kad trečiasis asmuo neįprastai mažą kainą iš esmės grindė abstraktaus pobūdžio teiginiais, susijusiais su tiekėjo patirtimi ir įvertinimu, kaip stabilios bendrovės, darbuotojų pajėgumais, taip pat įmonės finansinės padėties stabilumu, tačiau nepateikė įrodymų, leidžiančių *įsitikinti realiomis galimybėmis įvykdyti pirkimo sutartį už pasiūlytą kainą*, t. y. kainos skaičiavimo ir detalizavimo, kainos ir sąnaudų sudedamųjų dalių. Atitinkamai PO neturėjo pakankamo pagrindo vertinti tokį neįprastai mažos kainos pagrindimą kaip tinkamą, juolab, kad 2 kitų pasiūlymus pateikusių tiekėjų paslaugų kainos buvo ženkliai didesnės už trečiojo asmens pasiūlytą kainą.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, nustatęs, kad trečiojo asmens pasiūlymo neįprastai maža kaina nebuvo pagrįsta ir PO šio tiekėjo pasiūlymą turėjo atmesti, Teismas sprendė dėl PO ir trečiojo asmens sudarytos pirkimo sutarties galiojimo. VPĮ įtvirtinta išimtis, pagal kurią teismas gali nepripažinti pirkimo sutarties ar preliminariosios sutarties negaliojančia ir taikyti alternatyvias sankcijas, jei tokiu būdu galima išvengti neproporcingų pasekmių.

Atsižvelgęs į tai, kad paslaugos pagal sutartį teikiamos jau beveik pusę jų teikimo termino (5 mėnesius iš 12), Teismas vertino, kad sutarties pripažinimas negaliojančia iš esmės PO sukeltų neproporcingų padarinių, nes apsunkintų jos funkcijų, susijusių su viešuoju interesu (t. y. palaikų pervežimo ir laikymo paslaugos teikimu) vykdymą, todėl kyla poreikis išsaugoti neteisėtai sudarytą sandorį ir PO skirti vieną iš galimų alternatyviųjų sankcijų – baudą.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

3. Lietuvos apeliacinis teismas: tiekėjo pasiūlymo atitiktis pirkimo sąlygoms (AB „TRANSMITTO“ v UAB „Klaipėdos paslaugos“, 2023-09-27)

Atsakovė PO vykdė viešąjį pirkimą elektra varomiems (elektriniams) autobusams ir garantinio aptarnavimo paslaugoms įsigyti. Ieškovė tiekėja pateikė pasiūlymą, kuris sudarius pasiūlymų eilę liko antras. Nesutikdama su PO sprendimu tiekėja kreipėsi į teismą.

Pirma, Teismas vertino trečiojo asmens, laimėjusio pirkimą, pasiūlymo atitiktį pirkimo sąlygų techninio ir profesinio pajėgumo reikalavimams.

Pirkimo sąlygų bendrosiose nuostatose PO nurodė, kad šio pirkimo metu ketina įsigyti prekes – elektrinius autobusus, o šio pirkimo tikslas – sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti reikalingų prekių. Vadinasi, PO aiškiai deklaravo ketinimą įgyti nuosavybės teisę į pirkimo objektą – naujus elektra varomus autobusus. Teismas konstatavo, kad šio PO tikslo kontekste turėtų būti aiškinamas ir pirkimo sąlygose nustatytas tiekėjų techninio ir profesinio pajėgumo reikalavimas – tiekėjo pajėgumas per paskutinius 3 m. iki pasiūlymo pateikimo termino pabaigos būti pristačius naujų tam tikros vertės transporto priemonių. Taigi tiekėjai turėjo pagrįsti pajėgumą ne tik fiziškai pristatyti reikiamą skaičių parduodamų prekių per nustatytą laikotarpį, *bet ir galimybę perleisti nuosavybės teises į jas*. Atitiktis pirkimo sąlygų reikalavimui turėjo būti grindžiama ir užsakovų pažymomis apie tinkamai įvykdytas ankstesnes sutartis pagal pirkimo sutarties vykdymą reglamentuojančių teisės aktų bei pirkimo sutarties reikalavimus.

Šiuo atveju Teismas įvertino, kad trečiasis asmuo savo kvalifikaciją įrodinėjo sutartimi, pagal kurią tiekėjas *nuosavybės teisę* į autobusus buvo perleidęs įgijėjui 2019 m., t. y. anksčiau nei 3 metai iki pasiūlymo pateikimo termino pabaigos. Atitinkamai Teismas konstatavo, kad trečiojo asmens pasiūlymas neatitinka pirkimo sąlygų.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas pasisakė dėl trečiojo asmens pateiktos informacijos (ne)pripažinimo melaginga. Teismas konstatavo, kad šiuo konkrečiu atveju nėra pagrindo trečiojo asmens pateiktos informacijos apie atitiktį kvalifikacijos reikalavimui pripažinti melaginga.

Trečiasis asmuo viešojo pirkimo procedūrų metu pateikė PO jos prašomus papildomus dokumentus, pagrindė savo poziciją dėl pateikto pasiūlymo atitikties pirkimo dokumentams, paaiškino sutarties, kuria rėmėsi įrodinėdamas savo pajėgumus, vykdymo aplinkybes tuo aspektu, kad nesutapo faktinio prekės perdavimo ir nuosavybės teisės į prekę perdavimo momentas.

Taigi PO iš tiesų buvo pateikta pakankamai įrodymų, kurie jai leistų teisingai įvertinti trečiojo asmens pirkimo pasiūlymo atitiktį pirkimo sąlygoms. Byloje kilo ginčas dėl pateiktų dokumentų turinio vertinimo, o ne jų atitikties objektyviai tikrovei. Byloje išsiskyrė ieškovės ir PO vertinimas dėl juridinių faktų sudėties ir momento, kada atsiranda pagrindas konstatuoti bet kurio tiekėjo pasiūlymo atitiktį pirkimo sąlygose nustatytiems kvalifikacijos reikalavimams. Šiam ginčui išspręsti buvo reikalinga pateikti teisinį tiekėjų kvalifikacijos reikalavimo turinio ir trečiojo asmens pirkimo pasiūlymo dokumentų vertinimą nuosavybės teisių perdavimo turinio aspektu. Šios aplinkybės leido Teismui daryti išvadą, kad trečiasis asmuo nesiekė sąmoningai suklaidinti PO.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktika

Patikimos rekomendacijos visais viešųjų
pirkimų proceso klausimais.

[Susipažinkite su komanda](#)

Plačiau apie „Ellex Valiunas“ – ellex.legal/lt

